

Brunfels: Kreuterbuch, 1535, Grossz Deschelkraut oder Hyrtenseckel.



Grossz Deschelkraut oder Hyrtenseckel.

Von dem nammen dīpes krauts.

Es was ein mal en ungelarter artzet, der hett nur zwey oder drey Recipe, die gab er auß für alle kranckheyten, und wann er eins hynweg gabe, so sprach er alwegen darzū, Gott gebe dz er wol geradt.setzet sein artzeneyen uffs glück, und geradt wol. Also auch in dīpem kraut, dz zū nennen, dôttfft ich auch wol Gott zū bitten, dz ich es recht trāff.dann ich müssz es vor uff ein geradt wol setzen. Wer kans aber aller ertaten? Die newen, od die letsten ârtzet, barbari genant, die geben dīpem kraut vil (xcij) [103] nammen, als Bursa pastotis, Pera pastoris, Crispula, Herba cancri, Sanguinaria, und der gleichen andere meer, ist doch keiner, der es recht uff ein Capitel Dioscotides môg deüten. So will ichs recht auch ein Seckel lassen bleiben, bitz das wir der tag einest erfahren, wem er bey dem Dioscotide, soll zūgeschriben werden. Die beschreibung des Blūtskrauts bey den Dioscotide, Polygonie, oder herbe Sanguinalis reimet sich uff dīpes kraut nicht, wiewol es die allerbest blūtstelle ist. Es seind aber, wann man uff das wortt will sehen, vil Sanguinarie, gleich wie vil Consolide, vil Serpentarie, vil Steinbrechen, und Gilgen.

Gestalt und geschlecht.

Dīpes krauts findet man zweyerley, grob, und klein. Das Grop hatt breyte schyffelin, gleich

Groot tasjeskruid of herderszakje. (Capsella bursa-pastoris)

Van de namen van dit kruid.

Er was eenmaal een ongeleerde arts die had maar twee of drie recepten en die gaf hij uit voor alle ziektes en wanneer hij er een weg gaf dan sprak hij altijd daartoe, 'God geeft dat het goed aanslaat'. Zette zijn artsenijen op geluk en het ging hem goed. Alzo ook in dit kruid dat te noemen behoef ik ook wel God te bidden dat ik het recht tref, dan ik moet het voor een raadsel wel zetten. Wie kan echter alles raden? De nieuwen of de laatste artsen, barbari genoemd, die geven dit kruid veel (xcij) [103] namen zoals Bursa pastoris, Pera pastoris, Crispula, Herba cancri, Sanguinaria en dergelijke andere meer, is doch geen ervan die het recht op een kapittel van Dioscorides mag aanduiden. Zo wil ik het recht ook een zakje laten blijven totdat we de dag een ervaren zoals het bij Dioscorides zal geschreven worden. De beschrijving van het bloedkruid bij Dioscorides, Polygonum of herbe Sanguinalis rijmt zich op dit kruid niet, hoewel het de allerbest bloedstelping is. Er zijn echter wanneer men op dat woord wil zien veel Sanguinaria, gelijk zoals veel Consolida, veel Serpentaria, veel steenbreken en lilies.

Gestalte en geslacht.

Dit kruid vindt men tweevormig, groot en klein. De grote heeft brede scheepjes gelijk

einem seckelin, in welchem ist ein klein schwartz sâmlin. Dz Klein ist das wir gemeynglich Seckel abschneiden nennen, den kinderen bekant, die damit spyelen. Die Grössere ist die best. Krâffte unnd Artzeneyen. Beyde Deschelkraut sollen das blütt stellen, hefftiger dann kein kraut, des gleichen die menstrua, dz wasszer darvon gebtennt, decoction, und auch dz kraut getragen, unnd für gehebt. Das gebrannt wasszer von Deschel kraut stillet die rot rûr. Ein baumwollen zâpfflin gemacht, und in dem safft genetzt von disem kraut, stillet den blûtflussz der nâpen. Das kraut in der hând gehebt, dz es erwarmet, thût des gleichen.	een zakje in welke is een klein zwart zaadje. De kleine is dat we gewoonlijk zakje afsnijden noemen, de kinderen bekend die daarmee spelen. (Thlaspi arvense) De grotere is de beste. Kracht en artsenijen. Beide tasjeskruiden zullen dat bloed stelpen, heftiger dan geen ander kruid, desgelijks de menstruatie, dat water daarvan gebrand, afkooksels en ook dat kruid gedragen en voor geheven. Dat gebrande water van tasjeskruid stelpt de rode loop. Een katoenen klysmâ gemaakt en in het sap genat van dit kruid stelpt de bloedvloed der neus. Dat kruid in de hand geheven zodat het verwarmt doet desgelijks.
--	--

Fuchs;

Van tasjeskruid. Kapittel 233. (Capsella bursa-pastoris)

Namen.

Dat tasjes of zakjeskruid of herderzakje wordt in onze tijden op Latijns Bursa pastoria of pastoris geheten, vanwege dat zakje waarin het zaad is welke een herderstasje gelijk zijn. Hoe echter dit gewas bij de ouden genoemd is ge worden is me noch niet bewust.

Gestalte.

Tasjeskruid is ongeveer vijf en twintig cm lang. Zijn stengel is rond en bekleed met bladeren die zijn de witte tamme mosterd gelijk, echter kleiner. De stengel deelt zich in de hoogte in veel zijscheuten welke alle samen aan de topjes witte bloempjes hebben, daaruit worden kleine zakje of tasjes, daarin is klein en zwart zaad. De wortel is lang en wit.

Zijn groeiplaats.

Dat tasjeskruid groeit overal op de straten en naast de wegen, op de muren en in de hof.

Tijd.

Dat tasjeskruid bloeit in juni en juli.

De natuur en samengesteldheid.

Tasjeskruid koelt, trekt tezamen en droogt.

De kracht en werking.

Tasjeskruid met azijn gestoten en opgelegd koelt de hete gezwollen en drijft terug allerlei vlooden. Is ook goed deze gestalte gebruikt tot de rode huiduitslag en diegenen zo de maag ontstoken is. Er schrijven ettelijke dat dit kruid dat bloeden stelpt zo men het maar in de hand houdt. Dat kruid gedord en in rode wijn gekookt en gedronken stelpt allerlei buikvloed, dat bloedspuwen en de overige vloed der wijven. Het heelt ook allerlei frisse wonden zo men het gepoederd in diezelfde strooit. Dat sap der tasjeskruid heeft ook gelijke kracht frisse wonden te helen zo men het daarmee wast. Een linnen klysmâ in dat sap genat en in de neus gedaan stilt dat bloeden. Het is goed gedronken tot de rode loop, diegenen zo bloed spuwen en de wijven zo teveel vloeien. In de oren zo

steeds etteren gedaan heelt het diezelfde. In summa, tasjeskruid is voorbeeldig goed tot de bloedstelping.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>